

KASTAMONU
SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ

KASTAMONU
JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

Kitap İncelemesi: Dava Adamı Falih Rifki Atay (Basına Yansıyan Yönleriyle) Kalem Kavgaları ve Mahkeme Süreçleri

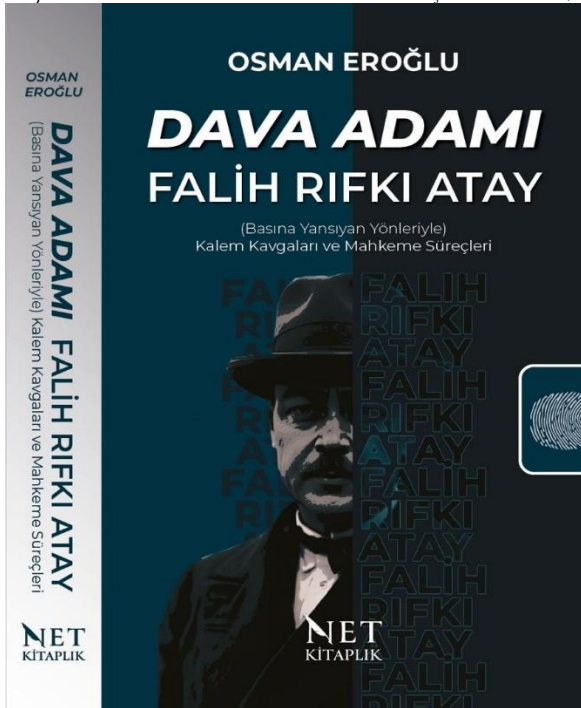
Book Review: The Man of Cause Falih Rifki Atay (As Reflected in the Press) Pen Fights and Court Cases

Zeki GÜREL*

Kitap İncelemesi:

Geliş Tarihi: 26/ 09/ 2025

Kabul Tarihi: 26/ 11/ 2025

Kitabın Künyesi:

Osman EROĞLU, *Dava Adamı Falih Rifki Atay (Basına Yansıyan Yönleriyle) Kalem Kavgaları ve Mahkeme Süreçleri*, Ankara: NET Kitaplık Yayınları, 2025.

(ISBN: 978-625-6721-94-4, 416 s.)

* Doç. Dr.; Kastamonu Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Kastamonu, Türkiye. E-mail: zgurel@kastamonu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5129-7033.

Atf Bilgisi: Gürel, Zeki (2025). *Dava Adamı Falih Rifki Atay (Basına Yansıyan Yönleriyle) Kalem Kavgaları ve Mahkeme Süreçleri*. *Kastamonu Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 1, S. 2, s. 89-92.

Kastamonu Üniversitesi öğretim görevlisi Dr. Osman EROĞLU, 1987 yılında Kilis'te doğdu. 2010 yılında Fırat Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. Gaziantep Üniversitesinde hazırladığı *Seyfettin Başçılar'ın Hayatı, Sanatı ve Eserleri* başlıklı yüksek lisans tezi ile 2013 yılında Yeni Türk Edebiyatı alanında bilim uzmanı oldu. Aynı yıl Kastamonu Üniversitesi Cide Rıfat Ilgaz Meslek Yüksekokulu'nda Türk Dili Okutmanı olarak göreve başladı. Eroğlu, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesinde hazırladığı *Falih Rıfka Atay'ın Fikir ve Sanat Dünyası* başlıklı teziyle 2023 yılında doktorasını tamamladı. Hâlen Kastamonu Üniversitesinde Türk Dili sahasında Dr. Öğretim Görevlisi olarak vazife yapmaktadır. Eroğlu'nun Mehmet Soğukömeroğlu ile birlikte hazırladığı *Seyfettin Başçılar Hayatı Sanatı Düşünce Yazıları Hakkında Yazılanlar ve Bütün Şiirleri* adlı kitabı dışında yurt içinde yayınlanmış onlarca makalesi, ulusal ve uluslararası bilgi şöenlerinde sunulmuş bildirileri bulunmaktadır. *Dava Adamı Falih Rıfka Atay*, Eroğlu'nun yayınlanan ikinci kitabıdır.

Falih Rıfka Atay (20 Aralık 1894–20 Mart 1971), Arayışlar Devri Türk Edebiyatının önemli yazarlarından (Aktaş, 2002, s. 17–18). Falih Rıfka Atay imzasını taşıyan onlarca kitap ve on binlerce yazısıyla büyük bir külliyata sahiptir. Aynı zamanda Türk basın sahasında gerek yazdıklarıyla gerekse üstlendiği roller bakımından sembol isimlerdendir. Basındaki tavrı ve siyasetteki duruşuyla pek çok edebî ve siyasi isimle kalem kavgalarında bulunmuştur (Eroğlu, 2023).

Falih Rıfka Atay'ın çeşitli kalem kavgaları ve mahkeme süreçlerinden oluşan bu kitap, dört bölümden oluşmaktadır. Kitapta yazarın polemikçi kimliğinin belirginleştirilmesi amacıyla I. Bölüm'de Falih Rıfka Atay'ın biyografisine ayrıntılı olarak yer verilmiştir (Eroğlu, 2023, s. 15–130). II. Bölüm'de Atay'ın yenilikçi ve aykırı fikirlerinin kaynağı üzerinde durulmuş ve dava adamlığına dair bazı tespitler dile getirilmiştir (Eroğlu, 2023, s. 131–141). Kitabın çatısını oluşturan III. ve IV. Bölüm'lerde ise Falih Rıfka Atay'ın “Kalem Kavgaları” ve “Mahkeme Süreçleri”ne yer verilmiştir. İlgili bölümlerde yazarın özellikle basına yansıyan tartışmaları, mahkeme süreçleri ve diğer bilgiler üzerinde durulmuş; artzamanlı ilerlemeyle aktarılan kalem kavgaları ve dava süreçleri yine neden-sonuç ilişkisi içinde değerlendirmelere tabi tutularak verilmiştir. Özellikle kalem kavgalarında yazarların karşılıklı ifadeleri, okurları yönlendirmemek adına birbirleriyle ilişkileri bağlamında doğrudan verilmiş; hüküm ifadelerinden kaçınılmıştır. Doğrudan paylaşılan kaynakçalarla da polemik ve dava süreçlerindeki kafa karışıklıklarının önlenmesi amaçlanmıştır.

Falih Rıfka Atay'ın genellikle bağlantılı olduğu isimler İttihat ve Terakki zümreleri ile Millî Mücadele taraftarlarıdır. Bu süreçte bir yanda Ali Kemallerin, Refik Halitlerin, Refii Cevadların bulunduğu gazeteci-yazarlar ile karşılarında Ahmet Eminlerin, Ali Nacilerin, Yunus Nadilerin ve Falih Rıfkıların bulunduğu Mütareke Devri boyunca merkezi Ankara'daki Millî Mücadele'den yana olup olmama ekseninde ciddi kalem kavgaları döner. Meselâ Mehmed Âkif'in Mısır'a gidiş sebebiyle ilgili

.....
tartışmalı bilginin yanı sıra Türkiye Cumhuriyeti Millî Marşı olan İstiklâl Marşı'nın yerine yeni bir millî marş yazılması tartışması da bu bilgilerdendir (Eroğlu, 2023, s. 191–192). Bu kitaptaki polemikler toplam iki yüz elli altı (256) edebî ve siyasî şahsiyetle ilgilidir. Bu kitapta işte bu kavgaların önemli bir bölümünü okuma şansını yakalayacaksınız.

Şahıs adları dizininin verilmiş olması meraklıları için faydalanmayı kolaylaştıracaktır. Osman Eroğlu kitabı zenginleştirmek amacıyla konularla ilgili belge niteliğinde gazete kupürleri ve fotoğraflar da ilave etmiştir. Kitabın sonunda yer alan kaynaklar kısmının zenginliği bu eserin nasıl bir emeğin ürünü olduğunu gösterdiği kadar söz konusu dönemle ilgili ileri okumalar yapacaklar için de geniş bir pencere açacaktır diye düşünüyoruz.

Sonuç Yerine

Cumhuriyet Dönemi Türk basınının en sivri kalemlerinden Falih Rıfkı Atay, yalnızca yazdıklarıyla değil, fikirleri uğruna verdiği mücadelelerle de unutulmaması, hatırlanması gereken bir dava adamıdır. Osman Eroğlu'nun bu kitabı, onun kalem kavgalarını, tartışmalarla şekillenen basın hayatını ve zaman zaman mahkemelere taşınan mücadelesini, arşiv belgeleri ve dönemin basılı kaynaklarına dayanarak kapsamlı bir biçimde inceleyip ilgilenenlerin ve meraklısının dikkatlerine sunuyor.

Dr. Osman Eroğlu'nun doktora tezinden yola çıkarak hazırladığı bu eser; Falih Rıfkı Atay'ın fikir dünyasını, polemikçi yönünü, iktidar ve muhalefetle ilişkisini, edebî ve siyasî yazılarının yankılarını mercek altına alıyor. Yayınlanan her yazısı dönemine dair bir tanık niteliğinde olan Atay, bu kitapta yalnızca bir gazeteci değil Türk düşünce dünyasının tartışmasız bir figürü olarak ele alınıyor.

Osmanlı Devleti'nin son yılları ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ilk yıllarındaki Türk basın tarihine ve edebiyatına ilgi duyan araştırmacılar için eşsiz bir kaynak niteliğindeki bu eser, aynı zamanda döneminin siyasî atmosferine de ışık tutuyor. Atay'ın kelimelerle verdiği mücadelesini yakından tanımak isteyenlere yönelik emek mahsulü bu çalışması için Dr. Osman Eroğlu'nu kutluyoruz.

KAYNAKÇA

Aktaş, Ş. (2002). “Atay, Falih Rıfkı”. *Türk Dünyası Ortak Edebiyatı Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*. C. 2. Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayını.

Eroğlu, O. (2023). *Falih Rıfkı Atay'ın fikir ve sanat dünyası* (Tez no 792341). [Doktora tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türkiye]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>

.....
Eroğlu, O. (2025). *Dava Adamı Falih Rifki Atay (basına yansıyan yönleriyle) kalem kavmaları ve mahkeme süreçleri*. NET Kitaplık Yayınları.

Soğukömeroğlu, M. & Eroğlu, O. (2014). *Seyfettin Başçılar hayatı sanatı düşünce yazıları bakımında yazılanlar ve bütün şiirler*. Palet Yayınları.